

Estils

Quan Instagram i YouTube ens diuen qui som

Els joves s'ajuden de les xarxes per crear una identitat, amb el risc de buscar sempre l'aprovació virtual

NEREIDA CARRILLO
BARCELONA

A *Blancaneu*, la madrastra preguntava al seu mirall qui era la més bonica. Aquest mirall té avui un equivalent real i es diu Instagram. Com aquell personatge de rondalla, moltes noies es fan una selfie i esperen que la xarxa contesti amb l'aprovació d'una cascada de *likes*. Com aquell personatge, al segle XXI molts joves es formulen preguntes sobre ells mateixos, sobre la seva identitat sexual, política i social, i busquen les respostes i també aplacar el seu desassossec a internet. A la xarxa hi trobaran de tot. Noies hipersexualitzades fent morrets, com Kylie Jenner (03), però també *youtubers* com Naty Penadas (02), que amb un collar de punxes es pregunta per què no pot estimar algú del mateix sexe. “El primer que hem de dir a un adolescent és que té moltes identitats, no es pot definir només sent culer, estudiant o enamoradís. El defineixen moltes coses”, explica el psicòleg especialitzat en adolescents i joves i també educador Jaume Funes. Internet és indestriable als adolescents; la seva identitat també és digital. Segons dades de l'Idescat del 2015, un 89% dels joves participen en xarxes socials a través del mòbil, i l'INE assenyala que un 94% dels adolescents de 15 anys té un telèfon.

“Les xarxes socials i l'accés a internet tenen un potencial molt positiu en la configuració de la identitat dels nanos”, opina Marta Nieto, llicenciada en humanitats i membre de la cooperativa Drac Màgic, que des dels anys 70 es dedica a l'alfabetització audiovisual de nens i adolescents. Funes, per la seva banda, veu tant avantatges com inconvenients en el fet que YouTube i Instagram puguin exercir una influència en la definició de qui som, un procés que s'acostuma a produir entre els 15 i els 18 anys. El psicòleg defineix la identitat com un conjunt de sentiments, experiències, relacions i pràctiques que puguin tenir les persones. Saber qui és cadascú és un procés complex que implica autorepresentar-se, experimentar i relacionar-se amb els altres. Bona part de tot això avui es fa a internet.

Instagram: el mirall xerraire

“Tot adolescent es construeix penjant fotos a Instagram. La imatge pròpia és digital”, assegura Funes. Si les mares dels joves d'avui es mi-

Les *youtubers* Koala Rabioso (01) i Naty Penadas (02) parlen sense embuts de les preocupacions dels adolescents. YOUTUBE Estrelles d'Instagram, com Kylie Jenner (03), ofereixen una imatge hipersexualitzada. INSTAGRAM @KYLIEJENNER

raven al mirall mil vegades quan eren adolescents, ara els seus fills s'emmirallen a internet. “Ara et fas una selfie i tens un mirall que contesta –explica Funes–, que et diu si pots sortir així al carrer o no, que et diu si estàs guapa”. Per a Susana Lluna, consultora d'estratègia digital i coordinadora del llibre *Los nativos digitales no existen*, aquests *likes* a Instagram i a Facebook que ajuden a construir la imatge pròpia també comporten riscos. “Sempre dic als meus fills que no han d'estar pendents dels *likes* o dels seguidors que tenen perquè no signifiquen res. Hi ha el perill de pensar que hi ha una correlació amb la vida real”, adverteix.

Per a Nieto, aquesta autorepresentació a Instagram que de vegades implica joves hipersexualitzades també pot comportar una “pràctica subversiva i empoderadora”. Els experts coincideixen a assenyalar que l'accés a una realitat més diversa constitueix un dels principals avantatges de la influència d'internet en la creació de la identitat dels més joves. “És una relació positiva –assenyala Nieto– en termes d'accessibilitat a altres discursos que no estan presents en les coses normatives de la vida. Poden accedir a discursos feministes, anticapitalistes, a noves vivències LGTBI”. Funes afegeix: “Poden descobrir que hi ha multiplicitat de maneres

Construcció
La definició de qui som es produeix entre els 15 i els 18 anys

Varietat
“L'adolescent té moltes identitats, el defineixen moltes coses”, diu un expert

de ser”. Per a Nieto, un altre dels aspectes positius és que la xarxa permet experimentar.

En un dels seus vídeos amb més visualitzacions, la *youtuber* Koala Rabioso (01) explica que en un viatge a Mèxic es va tatuar a la cama el missatge *stay wild* i anima els joves a mantenir-se lliures i ser “un Peter Pan en aquest món d'adults avorrits”. En un altre vídeo, el *youtuber* Tigrillo contesta inquietuds dels seus seguidors, com ara com s'ha de dir als pares que s'és gai. L'adolescència és una etapa en què s'escolten abans els iguals que els progenitors. Alguns dels que passen a ser referents per als més joves són *youtubers*, *instagramers* o bloguers. Els nous ídols del ciberespai poden donar-los respostes a interrogants que no volen plantejar als adults, però també exercir una influència negativa. “És important que els pares tinguem clar qui són els que s'estan convertint en referents per als nostres fills”, assenyala Lluna.

Més pressió per ser com tothom

Per a l'autora del llibre sobre els nadius digitals, és “deixadesa de responsabilitat” que els pares no acompanyin els joves a la xarxa: “Pot ser que el teu fill tingui una vida digital xulíssima que t'estiguis perdent o pot ser que estigui sembrant una reputació digital que li ocasionarà problemes i no ho sàpigues. És important que estiguem al seu costat”.

Una identitat líquida i canviant

“Moltes vegades quedem marginats simplement perquè aquesta societat no està preparada”. És un missatge de la *youtuber* Naty Penadas que pot calar entre els adolescents. Per al psicòleg Jaume Funes, la societat ha d'ajudar millor els joves en la cerca de la seva identitat. En una societat líquida com la nostra les identitats són també líquides i canviant. “No és una identitat d'arrels, no és una seguretat arrelada, sinó una seguretat ancorada, d'anar de cala en cala”. Segons aquest expert, els adults accepten “seguretats successives”, es configuren la identitat en funció d'unes relacions, d'una feina, d'un lloc, mentre accepten que, tanmateix, tot anirà canviant i aniran reconstruint la seva identitat. En el cas dels joves, diu, aquest procés és més difícil. “El risc és anar passant per tot i al final no ser res, viure en la inseguretat permanent. Els joves pateixen el risc de sentir que no són res”. Funes critica que molts adults i algunes societats no ajudin prou bé els joves a construir una identitat “de síntesi, de barreja”. I es lamenta: “Obliguem a adscriure en lloc de construir junts”.

Per a Lluna, molts dels perills a què s'enfronten els adolescents no estan lligats tant a la tecnologia com a la falta d'educació digital. Nieto adverteix contra l'homogeneïtzació: “Un dels riscos que té l'obsessió dels *likes* és que, si t'hi deixes portar, configurarà la teva identitat en funció del que sigui normatiu en el teu entorn”.

En aquest sentit, Funes assenya-la altres riscos: “Si el subjecte és actiu, construeix activament la seva manera de ser; però si és un subjecte passiu, acabarà anant de moda en moda”. Per a aquest psicòleg, un dels perills d'accedir a tants referents i poder experimentar tantes identitats és que el jove acabi “diluit, elidit, que no acabi de trobar la seva manera de ser”. Però per a aquest expert, sens dubte, el risc més important és la pressió que poden exercir els internautes a l'hora que un jove defineixi qui és. Si bé en cercles d'amics presencials la pressió és “relativament gestionable”, segons Funes, a internet la pressió de tota una xarxa és molt poderosa. Amb un bon acompanyament i maduresa, els experts conclouen que la influència d'internet en la creació de la identitat és positiva. “L'adolescent busca a la xarxa experiències per contrastar la normalitat de la seva adolescència. Quan troba experiències com les seves se sent una mica menys estrany”, conclou Funes. ■